

NORDBI

Aktuellt

Nr. 2 2014

Innehåll

Redaktionsruta	2	Gustavsberg 2014	8
Dags att höja rösten?	3	Sicammkonferensen i Wales	9
Sommar i södra Jämtland	3	Dalsland och Lurö	10
Vitådalen mellan öken och is	4	Den brune bia i Norge	11
Livet i Fryksdalen	4	Rapport från Västerbotten	12
Jämtländska "guldägg	5	Hälsning från Grönland	13
Nordiska bin i Lettland	5	Biodlingen i Finland	14
Framåt i Östergötland	6	Utvecklingen fortsätter . . .	16
Hej Calle! Hur mår bina?	7	Mera Sicammkonferens	18

REDAKTÖRENS RUTA

Tidningen ges ut av Föreningen NordBi med 2 nummer per år. Föreningen NordBi driver Projekt NordBi. Styrelse vald 2014-2016:

Ordförande: Per Idestrom, Frändevägen 7, 523 38 ULRICEHAMN 0321-33000, E-post: ideper@telia.com, vice ordförande: Per Ruth, Mellanbågen 14, 907 38 UMEÅ, 090-770825, E-post: per.ruth@sofiehem.ac, sekr. och kassör Ingvar Arvidsson, Ångemyrsgatan 5, 666 31 BENGTSFORS, 0531-61398, 32178, E-post: ingvar.a@nordbi.nu , Sven Carlsson, Djupsjö 35, 914 95 NORDMALING 090-7866743, E-post: sven.carlsson@medkem.umu.se , Alf Andersson, Risbrunn 126,842 94 SVEG 0680-28126, 0703-293243 E-post: blaklintens.bigardar@telia.com Hanne Uddling, Rosenborg Vansö, 645 92 STRÄNGNÄS 0152-20113, 0733-341418 hanne@uddling.se, Per Thunman, Skurusundsvägen 44, 131 46 NACKA, 08-7180232, E-post: pgthunman@hotmail.com , Gunnar Jonsson, Strömsund 390, 955 92 RÅNEÅ 070-2586310 gunnar.jonsson@ltu.se

Valberedning: Erik Heedman, Yrkesgatan 11, 974 34 LULEÅ 070-5284716, Uno Werner, Björkbackavägen 6 A, 831 42 ÖSTERSUND.

Redaktör och projektledare: Ingvar Arvidsson

Redaktionen tar tacksamt emot synpunkter på innehållet och förslag till artiklar till kommande nummer. Medlemsavgiften är 100 kr, vilket innefattar 2 nummer av NordBi-Aktuellt.

Prenumerationsavgiften för enbart tidningen är 50 kr per år.

Obs! Skriv alltid in ditt namn och postgironummer på inbetalningskortet!

Medlemsavgiften för 2015 sätter du in på plusgironummer 625 71 44-3. Gör det gärna snabbt! Tack på förhand!

Detta nummer går ut till cirka 490 adresser. Värva gärna fler medlemmar till föreningen!

Både stora och små gåvor till projektet är välkomna. Vi bugar och tackar alla generösa givare! Tack!

Gör nordbiprojektet känt genom att sätta vår fina dekal på honungsburken (då kan du lätt höja priset). En karta med 24 märken kostar 25 kr.

NordBi-Aktuellt erhåller ekonomiskt stöd för utgivningen av EU-medel från Jordbruksverket (Landsbygdsprogrammet). Från det Nationella Programmet erhåller projektet stöd till avelsverksamheten.

Besök vår hemsida: www.nordbi.org

Hemsidan ska göras om och uppdateras så snart som möjligt.

Detta material har delvis
finansierats med EU-medel

Omslagsbilden: Att sätta en bild på sig själv på första sidan kan uppfattas som hybris, men dessa medaljer som Per Ruth och jag fick motta den 2 augusti i Umeå är alla nordbikämpars medaljer. Vårt projekt är uppmärksammat och allt mer uppskattat och kanske till och med beundrat. Per och jag tog emot Kungliga Patriotiska Sällskapets silvermedaljer i andra storleken med stolthet som era företrädare. Tro inte att vi nu lutar oss tillbaka. Vi satsar för guld!! - IA.

ÄR DET DAGS ATT HÖJA RÖSTEN?

Hur bra är vårt nordiska bi? Ja, enligt den spridda uppfattningen så är det ett riktigt uselt bi. En uppfattning som fortfarande sprids bland folk, som aldrig kommit i kontakt med det äkta nordiska biet, utan betraktat de mörka blandbin med inkorsning av diverse importerade raser som det nordiska biet. Dessa missuppfattningar har vi försökt informera bort under de 24 år som projektet verkat. Vi har kommit en bit på väg, men har fortfarande långt kvar.

Dorian Pritchard har varit president i Sicamm alltsedan Josef gick bort. Han har sin biodling i nordöstra England, där det inte är helt lätt att få till en säker renparning. Men han selekterar hårt och går bara vidare med de bästa melliferabina. På konferensen i Llangollen presenterade han en jämförelse mellan 5 olika biraser som finns i norra Europa baserad på forskning från Broder Adam, Wilde, Buchler, Honko, Jasinski, Paleolog m fl. Han har jämfört 23 olika beskrivna egenskaper hos mellifera, carnica, caucasica, ligustica och buckfast. Han satte poäng från 1-3 på de olika egenskaperna. Resultatet blev, omräknat till ett genomsnitt: mellifera 2,96, carnica 2,20, caucasica 1,26, ligustica 1,70 och buckfast 1,86. Dorian har baserat detta på vetenskaplig grund, men poängbedömningen är hans egen. Det finns säkert invändningar som kan göras, men man kan i alla fall på goda grunder våga påstå, att det nordiska biet inte är underlägset någon annan ras. Dorian visade också hur väl melliferas ursprungliga utbredningsområde sammanfaller med området för juli månads medeltemperatur på 15-20 grader. I detta område, menar han, är melliferabiet det bäst anpassade. Hur går vi vidare med en korrekt och balanserad information om vårt nordiska bi? Hur mycket ska vi höja rösten utan att betraktas som skrytsamma och komma med överdrifter? Har vi inte varit lite för blygsamma hittills? Jag anser att det kan vara dags att höja rösten nu, men det kan vara en fördel att vi inte gått ut för tidigt, då vi känt en viss osäkerhet om kvalitén på vårt material. Idag har vi god kontroll på renheten genom kontinuerliga vingmätningar, temperamentet är genomgående bra, svärmsbägenhet och kalkyngel behöver vi fortsätta att uppmärksamma i vår avel. Det nordiska biet är inte perfekt och, precis som andra raser, kommer det aldrig att bli perfekt, men bättre och bättre. När det gäller honungsskörden är det ungefär likvärdigt med de bästa av andra raser, men på ljungdrag är det överlägset. Klarar det varroa bättre än andra raser? Det finns tecken som tyder på det. Dorian har inte behandlat sina sedan 2002 och från Lettland får vi information om mycket färre kvalster än buckfast. Den långa yngelfria perioden och arbetsbinas längre livslängd, vilket inte kräver så stor yngelproduktion, är faktorer som talar för det nordiska biet.

Vi har anledning att vara stolta över vårt nordiska bi. Vi kan också glädja oss åt de framgångar vi haft. Många biodlare ser på oss nyfiket och med ökat intresse, medan

andra fortfarande betraktar oss med stor skepsis. Det bästa sättet att övertyga de klentrogna är att visa våra bi-gårdar och låta biodlarna själva stå för omdömet. Jag har mycket positiva erfarenheter från Lurö, men det räcker inte. Alla måste hjälpa till och vi måste satsa på fler ambassadörer ute i landet.

Vad som signalerar klart att vi är på rätt väg är, att renparningsområdena blir både fler och större. Här ska vi hjälpa till från projektet med avelsmaterial, men lika viktigt är att dessa levererar tillbaka avelsmaterial i framtiden, så att vi kan behålla bredden och variationen på vårt material. Vi har idag också två genpooler, Holmön och Utö. Vi vill gärna ha fler lämpliga öar, som kan spela en viktig roll i just säkerheten för att vi bevarar den genetiska bredden i vårt värdefullaste avelsmaterial. Förslag mottages tacksamt!

2014 var ett bra år för biodling. Det var också ett bra år för Projekt NordBi. Den uppmärksamhet vi fick gratis, genom att Per Ruth och jag fick motta Kungl Patriotiska Sällskapetets medalj i Umeå i augusti, var också värdefull. En och annan tvivlare kanske tänkte om i sin uppfattning om det nordiska biet. Känn, alla nordbiodlare, er delaktiga i dessa medaljer. De är lika mycket era!

Tack alla nordbiodlare för era insatser under 2014! När jag på Sicammkonferensen ges möjlighet att presentera Projekt NordBi gör jag det rak i ryggen och med stolthet. Det är er och allas förtjänst! Stort tack!

Ingvar Arvidsson

Vildbygge i Ultervik. Så går det när man inte sätter på lådor i tid.

VITÅDALEN MELLAN ÖKEN OCH IS

Sommaren 2014 kan sammanfattas som en spännande, annorlunda och rolig bisommar. Våren inleddes på bästa sätt med sol, värme och bra flygväder. Under sälgens och maskrosornas blomning, var det goväder, bisamhällena fick därför en flygande start och många avläggare och drottningodlingar kunde startas. Precis lagom till att de krypfärdiga cellerna skulle sättas i parningssamhällen slog kylan till. Under en treveckorsperiod från mitten av juni och fram till en vecka in i juli var det kung Bore som regerade. Många dagar nådde kvicksilvret inte upp till mer än 5- 7 plusgrader och nattetid var det nära noll eller minusgrader. De starkare av avläggarna klarade denna prövning men för små avläggare och ännu mindre parningssamhällen blev det en omöjlig situation. På grund av kylan kunde inte bina hämta vatten och tendenser till majsjuka syntes utanför flusteröppningarna. Resultatet av parade drottningar från min biodling, blev därför mycket dåligt.

Noris en riktig stjärna

Några dagar in i juli spåddes i långtidsprognoserna en väderförbättring. För att inte deppa ihop fullständigt bestämde jag mig för att göra ett nytt, om än sent, försök att få fram några drottningar. Mats Furtenback i Ravioberg hade berättat om en fantastiskt bra Noris-drottning han hade. Jag ringde Mats och fick veta att jag gärna fick komma upp till honom för att hämta en kakbit att larva om ifrån. Jag kom mig iväg först fram mot kvällskvisten och efter att ha kört vilse och irrat runt på småvägar i Norrbottens inland var klockan mycket sen innan jag kom fram till Mats. Ravioberg ligger i skogslandet mellan Moskosel och Älvsbyn, 11 km från den kända historiska gruvan i Laver, en gruva som för övrigt ska öppnas igen. Gården ligger på exakt 400 m över havet och temperaturen denna sena kväll (natt) var endast några få plusgrader. Mats berättade att midsommarveckan hade det varit två riktiga järnnätter i rad med temperaturen – 3,7 grader. Både tagetes och potatisblast hade då frusit bort.

Att gå in i bisamhällen mitt i natten hör inte till vanligheterna. Ljuset var inget problem eftersom det är ljus dygnet runt sommartid, men den låga temperaturen oroad. Mats försäkrade att det var snälla och trevliga bin och att det inte skulle bli några problem. Efter en stunds letande bland ramarna fann vi så småningom en kakbit med nylagda ägg som kunde skäras ut. Trots den sena timmen och den låga temperaturen skötte sig bina förträffligt. Det fanns ingen som helst tendens till aggressivitet. När vi runt midnatt hade stängt igen bisamhället och kom ner till huset, hade Mats fru Eina dukat fram kaffe, hembakad mjukkaka och nykokt skinka. Sällan har ett nattfika smakat så gott! Vi satt länge och berättade bihistorier och biminnen för varandra och det hann bli morgon innan jag kom hem. Jag hängde då in kakbiten för ruvning i ett samhälle och la mig sedan och sov. Detta nattliga besök till Mats och Eina i Ravioberg

är ett sådant där sommarminne som kommer att leva kvar mycket länge. Tyvärr fungerade inte denna drottningodling heller. Många ägg rensades ut och de som var kvar hade svårt att kläckas. Resultatet blev endast en ny drottning, dock en drottning som jag kommer att vårda ömt.

Norrbotten – kontrasternas landskap

Efter denna kalla inledning av sommaren vände vädret och vi fick värme av sällan skådat slag. Försättningen av juli erbjöd temperaturer runt + 30 grader i flera veckor. Bina hinkade in honung! Jag fick själv en rekordskörd med ett genomsnitt på över 50 kg / samhälle, vilket är mycket bra för Norrbotten. Jag har också (trots den svåra starten av sommaren) kunnat leverera några samhällen till nybörjare som startat biodlingar i Vitådalen. Vi är numera sex biodlare i Vitådalen som tillsammans har mellan 50 och 60 bisamhällen. Avsikten 2014 var att hinna samla in vingar för vingindexmätning. Det har dock inte hunnits med denna honungsrika höst men till våren har vingindexmätningar hög prioritet.

Nordbiintresset ökar

I ett telefonsamtal med Mats Furtenback fick jag veta att han också hade fått bra med honung och att han hade samhällen som gett upp mot 70 kg! Han hade också kunnat utöka antalet samhällen samt hade också kunnat leverera flera nordiska samhällen till biodlare i Älvsbyområdet. Liksom jag själv, upplever Mats att intresset för nordiska bin är mycket starkt i Norrbotten. Vi tycker också att det är särskilt bra om vi kan expandera rena nordbiområden som det i Vitådalen och de områden kring Älvsbyn som Mats håller till i. – *Gunnar Jonsson.*

LIVET I FRYKSDALEN

Hej på er nordbiodlare! Sommaren 2014 bjöd på långa perioder av regnig och kall och varmt och strålade solsken. Detta bäddade för att många fick svärmning om man inte vidtog åtgärder i tid. Klarade mig bra, gjorde avläggare på alla samhällen men man kan ju inte dela hur mycket som helst.

Efter månadskiftet juni juli var det utmärkt drag från hal-lon och vitklöver och bina drog in mycket honung. Det är en fröjd att gå ut och höra hur det sjunger från dragbina när de flyger och drar hem nektar.

Drottningodlingen gick efter omständigheterna bra trots att det var dåligt väder midsommarveckan de var på Lurö. Ingvar var verkligen orolig, men det var ett bra parningsresultat trots rekordmånga utsatta parningskupor.

Renparningsområdet i Sunne kommun har nu kommit en bra bit på väg. Det finns nu 25 rena nordiska samhällen som kan producera drönare. Dock återstår 2 blandbisamhällen som ska få sina drottningar bytta 2015.

Nu är bina invintrade och det gäller att samla kraft och inspiration inför nästa sommar. – *Jean Berg*

HUR HITTAR VI DE JÄMTLÄNSKA "GULDÄGGEN"

Årets säsong har varit intensiv och härligt stimulerande. Flertalet jämtländska biodlare har talat om rekordskördar. Ingen varroa har vi hittat! Dock kom ett mejl från Linnéa på Länsstyrelsen den 2 oktober där hon meddelade att varroa nu har påvisats i alla församlingarna i Härnösands kommun. Hela kommunen ska nu hanteras som zon 1. Inte oväntat men sorgligt.

Den 15 juni träffades vi, nio jämtländska biodlare, vid Döda Fallet för samråd och praktisk övningar, där vi bedömde hanterbarheten/temperamentet för 10 samhällen.

Bakgrund

Bakgrunden till träffen var att Jämtlands biodling är i den avundsvärda sitsen att inte ha varroa och biodlarkåren är rörande ense om att vi ska göra det lilla som går för att hålla detta kvalster utanför länsgränsen.

En av flera pusselbitar i denna vår strävan är att hålla våra bin friska, sunda och lika dragvilliga som i dag. Vi vet från läroboken, att bin är känsliga för inavel och om vi nu strävar efter att stänga gränsen för all biinförsel inställer sig frågan om vi, som pysslar lite grand med drottningodling, kan hjälpas åt att dels undvika inavel och dels utveckla våra jämtländska bin i en positiv riktning.

Våra Jämtlandsbin

I Jämtland har vi en bipopulation som är mer eller mindre nordisk och en mycket chansartad gissning är att vi kanske har ca 400-500 samhällen. Dessa är också mer eller mindre släkt med varandra. En intressant fråga är hur många samhällen utan släktskap som behövs för att bedriva ett biavelsarbete. Broder Adam sa utan darr på stämman 100 st. Är det riktigt är det troligt att vi då och

då behöver avelsmaterial utanför länsgränsen. Utan risk för varroaspridning kan vi importera äggkakor och klarar vi av inseminering kan det utföras på importerad drönarsäd.

Men frågan är ändå hur vi ska klara av att utnyttja så stor del av den befintliga, jämtländska bipopulationen som möjligt. Det är så lätt att som drottningodlare endast utnyttja sina egna samhällen i avelsarbetet och lämna den större delen av bisamhällena utanför all avel.

Vår dröm

Trots att vi vet att det är hart när omöjligt vill vi ändå testa möjligheten att få de jämtländska biodlarna att utnyttja skötselkort i sin biodling och att därmed också bedöma sina bin ifråga om hanterbarhet och effektivitet.

Vi diskuterade detta över ett utkast till ett skötselkort. Synpunkter kom in och ett slutgiltigt skötselkort har nu gått ut till alla mötesdeltagare.

Vi är överens om att det är alla deltagarnas plikt att föra sina skötselkort (ett per samhälle) och att vid biårets slut, senast 31 oktober, skicka in detta till kontaktman för sammanställning. En förhoppning är att vi ska fånga upp drottningar som ger så goda egenskaper att de kan kallas "guldägg".

Vi är klara över att ..

– det inte är kontaktmannens uppgift att ligga på för att få in skötselkorten. Kommer inga skötselkort in faller aktiviteten.

– om denna aktivitet ska få någon effekt i vårt avelsarbete behövs en betydligt större skara än de nio biodlare som hade trevligt över en kopp kaffe på Döda fallet.

Uno Werner

Biodlingen med nordiska bin i Lettland

2011 levererade jag drottningar till Janis Trops i Lettland. På Sicammkonferensen i Wales nyligen träffades vi "live" för första gången. Därefter har vi haft mailkontakt och jag har fått rapporter som jag plockar ur här nedan.

Brev från Janis: 2011 erhöll jag drottningar från Ingvar Arvidsson. Här några observationer:

De har ett lugnt temperament och visuellt ser de ut som mellifera bin ska se ut. Jag har mätt vingindex och de ligger nära eller på 100 %. En av de bästa egenskaperna är att de är anpassade till det nordiska klimatet. Vintern 2012-13 var en av de längsta vintrarna. De flesta carnica och buckfast överlevde inte eller var svaga på våren medan de nordiska var i form att fylla sin första skattlåda.

Jag inseminerar drottningar, vilket är det enda säkra sättet för parning för närvarande, men vi planerar att kunna ha en parningsplats i ett naturreservat när kusten.

När det gäller varroatolerans så har jag jämfört 10 nordiska med 10 buckfast. Jag behandlade dem sent på hösten med oxalsyradroppning. Sent nästa sommar var de nordiska helt OK medan buckfastsmhällena hade så mycket kvalster att de inte överlevde.

Jag anser att de nordiska binas goda egenskaper är:

- Slutar äggläggningen relativt tidigt
- De väntar med igångsättningen på våren tills pollen-draget startar.
- Därefter utvecklas de snabbare än carnica. Det är min erfarenhet.
- De har en bättre varroasituation än buckfast på hösten. Buckfast fortsätter med yngelproduktion och då är inte organiska syror tillräckligt effektiva.

Janis Trops/Översättning och sammanfattning IA.

DET GÅR FRAMÅT I ÖSTERGÖTLAND

Från mellanbygden i Östergötland kan vi se tillbaka på en bra sommar. Lagom mycket sol och lite regn när det behövdes. Kanske lite väl torrt på sensommaren så det gällde att åskskurarna släppte sina droppar på rätt ställe för att man som biodlare skulle bli riktigt nöjd.

Satsning på Lurö

Min kollega Per Wennberg och jag har några år fokuserat på att bygga upp biodlingen och rationalisera verksamheten men i år fanns det åter lite tid att ge drottningodlingen lite större fokus vilket kändes roligt. Tyvärr hade många samhällen friparats några generationer men vi hade ändå en handfull drottningar med tillräckligt goda egenskaper att jobba vidare med. Några år när vi legat på lågvarv har Ingvar A stått för parningskuporna men i år körde vi iväg ett 120-tal till Lurö för renparning. Det var riktigt trevligt att spendera en dag i Vänerns skärgård och återse parningsstationen in action.

Håkan i farten i sitt nya slungrum.

Nordbidominerat område

Hemmavid har vi byggt upp ett antal bigårdar i eklandskapet inom ett område mellan Linköping och Åtvidaberg som hitintills varit biglest och placerat vår barnkammare i centrum där vi förutom avläggare även parat en del bruksdrottningar med skapligt resultat. Helt renrasigt har det inte blivit men ändå mycket bättre resultat än man kan förvänta sig i ytterområdena. Till nästa år räknar vi att flytta bruksparningsplatsen lite längre österut för att få ytterligare lite bättre resultat då den kommer att omgärdas av mer än 100 samhällen med rätt gener och vara ytterligare några kilometer längre från det gulbitäta rapsbältet kring Linköping. På sikt ska förstås verksamheten på Fångö i skärgården återstartas men vi behöver vara fler som hjälps åt för att det ska hinnas med.

Det är inte ett självklart val som ”mitt emellan hobbybiodlare och proffs” stå och välja lokalisering av bigårdarna mellan gigantiska rapsfält några km västerut eller kogårdar i mellanbygd en mil österut. Just nu resonerar vi att klöverhonungen är godare och genom att koncentrera våra bigårdar kan vi åstadkomma ett mervärde för oss genom att dominera lufrummet, vilket inte är möjligt i rapsbältet i närtid.

Egen etikett

En milstolpe som nåtts i år är att vår honung säljs i de flesta större livsmedelsbutiker i närheten, och genom att på etiketterna poängtera att det är nordbihonung och inte vilken honung som helst, hoppas vi få uppmärksamhet från både konsumenter och biodlarkollegor att det nordiska biet är en kraft att räkna med. Bara genom att finnas på hyllorna har vi känt ett ökat intresse och fått förfrågningar om drottningar och avläggare i år.

Genom att vi under året skiftat ut våra egna bastarder samt att ett par gula grannbigårdar bytt färg under hösten hoppas vi komma igång med avläggarpoduktion i lite större skala nästa år. Även om det fortfarande inte är helt säker parning tror jag det blir tillräckligt bra kvalitet för att vi ska våga lämna ifrån oss tidiga avläggare och om parningen fortfarande går snett kan en Luröparad drottning komma med på köpet senare under säsongen. Vi vet av egen erfarenhet att det är hög dödlighet vid tillsättning av nordiska drottningar till italienska samhällen, så att sälja avläggare är ett enklare sätt att sprida våra vänner.

Jag var riktigt nöjd med resultatet av årets drottningodling och hade hoppats dela med mig av några Luröparade drottningar till ytterligare några biodlare som vi delar lufrum med, men tyvärr var det inte bara bina som hade ett bra år. Det hade även getingarna och jag har aldrig upplevt ett år med så mycket getingar svär-

Hej Calle! Hur mår bina?

En fråga jag ofta får när folk har sett en ny larmrapport på TV om bidöd.

Jo tack, bra! På Utö har vi ännu inte fått det besvärliga Varroakvalstret som gör bina svaga och överför virus. Vi är livrädda för att någon ska ta ut en kupa med bin ”för det är så trevligt”! De flesta bisamhällena i Sverige är smittade med Varroa utom de relativt isolerade på skärgårdsöarna utan fast landförbindelse. Vi som har/har haft bin på ön har varit noga med att bara ta hit friska bin utan Varroa. Det är lätt att köpa en drottning genom att beställa en per post! Den kommer då i en liten bur tillsammans med n ågra följebin som matar drottningen under resan. Bin kan, som människan, ha flera olika sjukdomar men de flesta är inte dödliga. Dessa kan vi aldrig gardera oss mot men Varroafritt vill vi ha! På Utö finns ett fåtal samhällen för närvarande. De finns vid Gruvan, på Engsholmen och på Ålö. Jag vet att fler gärna vill ha men då ber jag er att kontakta mig så ni får ”rena” bin. Det finns flera raser av bin i Sverige med lite olika karaktär. De kan passa i de olika biotoper vi har. Eftersom drönarna (hanarna) gärna flyger långt från sitt samhälle när de letar efter en drottning, för att undvika inavel, blir det lätt hybrider av olika raser. I Sverige och resten av Norden hade vi ett brunt bi som nog var anpassat efter våra förhållanden. Men det har delvis blivit uppblandat av andra raser. Nu finns det en grupp biodlare som försöker odla fram detta ursprungliga bi

igen, det Nordiska Biet. På Utö finns bara nordiska bin och vi har vad man kallar en genpool. Härifrån ska man kunna hämta sperma för inseminering. Vi vill alltså inte att det ska komma in andra biraser till Utö för då är projektet förfelat.

Blir det mycket honung? Utöbina har det rätt tufft! Vackra sommardagar som medför stiltje på fastlandet ger ju sjöbris härute och de stackars bina får med/motvind på upp till 10 – 12 meter/sek. Många tycker att den kalla våren bör kompenseras av en varm höst men tyvärr har bina inte riktigt förstått det. En kall natt i början på september ger bina en impuls att gå in i vinterklot, dvs sätta sig tätt tillsammans och värma varandra. Så är honungssäsongen slut för året.

Men det finns väl inga blommor för bina? Det finns ju ingen raps på ön! Blomsäsongen börjar med säl och hassel. Fortsätter sedan med tussilago och maskros förutom alla vilda körsbärsträd och äppelträd samt lind. Därefter kommer lingon och blåbär tätt följt av halblonblom. I trädgårdarna finns massor av blommor hela året olika lämpade för bina och säsongen avslutas med ljungen i augusti. Det finns ett naturligt honungsdrag hela året!

Tänk på våra bin och andra pollinerande insekter och låt bli att spruta annat än såpvatten eller brännässlevatten på de skadeinsekter ni kan drabbas av i blomsterrabatterna. Tack! Sommarhälsning från Calle Regnell

mande kring bikuporna och de hann röva ut ett drygt 20-tal nyanlända parningskupor från Lurö. Det känns riktigt trist att se allt arbete gå till spillo för att man inte hinner tillsätta dem direkt, men som fulltidsarbetande

har man trots allt inte obegränsat med tid för den här verksamheten. Bättre blir det väl som pensionär men i väntan på det får vi istället se fram emot nästa sommar. – Håkan Rönnberg

Håkans bigård i eklandskapet.

VERKSAMHETEN I GUSTAVSBERG 2014

Reflektion 1

När jag läser Specialutgåvan 2014 av Bitidningen under rubriken "Kartläggning av honungsbiets arvs massa" kan jag inte undgå att förvånas när det står citat: Resultaten visar en överraskande hög grad av genetiska mångfald. Men verkligheten är ju den att Sveriges biodlare i mer än 150 år hänsynslöst och utan eftertanke blandat nästan samtliga geografiska raser av det Europeiska honungsbiet och i det närmaste utrotat det lokala Mörka europeiska biet. Resultatet av denna gengrogg måste väl självklart leda till ett hybridiserat bi med "överraskande hög grad av genetisk mångfald" och ett faktum som Projektet försökt kämpa emot sedan starten 1990.

I insekternas och våra bins liv är inte "mantrat" mångfald styrande utan det är snarare specialisering som gäller. Honungsbiet som i miljontals år utvecklats i symbios med blommorna har utvecklats till grupper av individer av den population som finns inom ett visst område vid en viss tid. Våra haplotyper eller linjer på mödernet fick vi ju mtDNA-identifierade av Bo Vest Pedersen och Anette Jensen vid Köpenhamns universitet redan 1995 och jag hade önskat att forskargruppen i Uppsala istället hade kartlagt de enskilda biraserna i Sverige och hjälpt oss i vårt praktiska avelsarbete.

Jag ställer gärna upp med material då jag nu har två linjer Värmdö 1980 och Hammerdal 1991 som till 100 % uppfyller de morfologiska gränsvärden som Alpatov 1948, Götze 1964 och Ruttner 2005 fastställt i sina analyser.

Reflektion 2

Intresset för biodling ökar markant i vårt land och närmar sig nu 1970-talets Grönåvågen nivåer. Kursverksamheten växer enormt runt om i landet och särskilt glädjande är nog att andelen unga kvinnliga biodlare ökar så påtagligt. Men hur många kursledare tror ni lyfter fram det nordiska biets positiva egenskaper och rekommenderar eleverna att gå in för vårt ursprungliga bi. Ingvar Arvidsson med Lurö parningsstation och Västerbottengruppen kring Per Ruth och Sven Carlsson kämpar på men vad vet vi egentligen om hur avelsmaterialet är bland alla övriga medlemmar.

Min bigård

Min bigård med sina max 14 samhällen kan mest liknas vid ett försöksprojekt där all avel sker med inseminering och selektion med hjälp av vingmätningar. Jag är också övertygad om att jag inte är ensam om att varje år prova nya rön som verkar vettiga och försöka komma underfund med denna fantastiskt intressanta insekt som blivit en så viktig del i min livsstil. Man vaknar upp varje vår när bina gör sin rensningsflykt och blir trött varje höst när man diskar honungskärl och burkar upp honungen.

Det är nu 8 år sedan jag först upptäckte varroakvalster

hos mina bin och startade bekämpningen men tyvärr har kvalstermängden inte minskat i mina samhällen, M=180 kvalster/kupa, men det är stora skillnader mellan kuporna och det finns ju uppgifter om att det existerar samhällen som kan rensa ut kvalstren. Än så länge tror jag dock att skillnaden snarare beror på kvalsterhonornas fertilitet och bisamhällets inre miljöförutsättningar. Jag miste under vintern två samhällen av fjorton invintrade men det var inte kvalstermängden som orsakade förlusten utan snarare misslyckade försök att invinträ på för små avläggare.

I vårt närområde har vi i år hittat fyra samhälle som under tre års tid behandlats på höstarna med oxalysresublimering (90 % effekt enligt flera källor) men som i år hade så mycket vingskadade bin att de måste avlivas för att inte flygbina skulle sprida smittade kvalster vidare. Det är ju ett virus som förorsakar symptomen på bina och trots att nya rön visar att det bara är ett fåtal av kvalstren som är biologiska bärare av viruset så visar det aktuella fallen antingen på ren otur eller att oxalysresublimering måste ske vid fler tillfällen för att vara effektivast. Jag har hitintills aldrig sett något bi med förkrympta vingar i mina kupor.

I år hann jag tyvärr inte med någon inseminering men jag sände istället ned en grupp OP drottningar till Lurö för parning vilka nu är tillsatta.

Vingmätningar

Utgångsmaterialet för vårt och andra rasgruppers selektionsarbete måste vara ett renrasigt material. Tyvärr är det omöjligt att göra detta visuellt eftersom de flesta bisamhällena består av mer eller mindre hybridiserade blandningar av i stort sett alla våra olika raser. Tyvärr är det också så att det behövs bara en drönare som med sina 6 miljoner spermier kan förstöra en drottningens alla avkommor under hennes livslängd och det är därför absolut nödvändigt att varje drönare på en renparningsplats kommer från en mor vars båda föräldrar kommer från 100 % rena samhällen. Ska vi arbeta seriöst och planmässigt måste vi därför veta vad vi gör. Alla har läst om framstegen i DNA analyser men problemet för oss är att biodlingen inte är något prioriterat område och förmodligen även långt fram i tiden. Den enda metod som vi kan använda i vårt praktiska avelsarbete är därför Vinganalyser även om de bara till 76 % överensstämmer med de dyra DNA analyserna.

Vi är några stycken i projektet som sysslar med detta och själv har jag startat mätningarna 1991 och jag kan vittna om att vi ännu inte har nått målet för ett rent rastypiskt nordbi i alla avseenden. Jag skulle önska att alla som odlar våra drottningar lär sig den metoden.

I år har jag för projektets räkning analyserat 54 biprover från 4 odlare och kan rapportera att det syns ett ljus i tunneln. Lycka till! – Ingvar Pettersson.

SICAMMKONFERENSEN I WALES

Den 26/9 samlades ca 200 biodlare i Llangollen, som på kymriskä uttalas ungefär Schangochen, i ett gemensamt evenemang av den brittiska biodlarorganisationen BIBBA och den internationella organisationen SICAMM. Båda organisationerna har som mål att bevara det bi vi kallar det nordiska, och som Carl v Linné 1757 gav det latinska namnet *Apis mellifera*. I dag då vi vet att det finns ett tjugotal underraser av detta bi har det fått ytterligare ett mellifera i namnet.

BIBBA, Bee Improvement and Bee Breeders' Association, startades av Beowulf Cooper 1964 så de firade 50-årsjubileum.

Konferensen pågick i tre dagar med tre parallella föredrag hela tiden. Föredragen var en blandning av grundläggande information om biodling och vetenskapliga rapporter.

Deltagarna var främst från Storbritannien och Irland men även de nordiska länderna utom Finland var representerade. Den största gruppen från övriga Europa kom från Schweiz.

Problemet med tre parallella föredrag är att välja vilket som kan vara intressantast.

Robert Paxton från Martin-Luther universitetet i Halle, Wittenberg höll ett föredrag om hybridisering som han kallade Den gode, onde och den fule. Hybridiseringen är inte bara av ondo. Ofta kan hybrider vara livskraftigare än de renrasiga. Vid långvarig inavel av bin kan antalet könsalleler reduceras så att vissa drönare blir diploida och rensas ut redan i larvstadiet av arbetsbin. Det kan synas som tomma öppna celler i en yngelkaka. Han nämnde där också att de flesta européer har ca 5% gener från Neandertalmänniskorna i sig men att afrikaner inte har några. Föreläsaren är mycket proffsig och fängslade även åhörarna i ett annat föredrag vid ett senare tillfälle om drottningarnas parning.

Andrew Abrahams, Skottland, har lyckats få den brittiska regeringen att lagligen hindra import av bin till ön Colonsay där han är enda biodlaren. De bin han har, i dag ca 70 samhällen, härstammar från bin han under 70- och 80-talet hämtade på skotska fastlandet. Bina har inte varroakvalster och visar inga tecken på att lida av inavelsproblem. I ett av sina föredrag gav han alternativ till den fortsatta utvecklingen av det reservat som ön nu utgör. Han vill att reservatet skall fungera även om han inte finns med längre.

Romée van der Zee berättade om att de melliferabin som finns på ön Texel utanför den holländska kusten tycks ha en förmåga att hantera varroakvalstret utan vår hjälp. Avkomor av dessa samhällen verkar även efter förflyttning till fastlandet behålla sin varroahanteringsförmåga.

Dorian Pritchard visade ett samband mellan antalet sexualleler och övervintringsförmågan. Han ansåg att det behövs 6 eller fler för säkrare övervintring.

I ett annat föredrag visade han att den naturliga utbredningen för melliferabiet överensstämde med månaden julis medeltemperatur. Han ansåg även att melliferabiet har ett starkt försvar mot varroakvalstrer och att man därför inte behöver behandla samhällena. Han har därför ingen

Maten smakade bra. Ingvar tillsammans med 3 norska deltagare, Björn, Tor Erik och Majka. Den femte osynlige deltagaren är Robert Paxton.

behandling av sina samhällen utan får ett naturligt urval av överlevare.

Maria Pilar dela Rúa berättade att Spanien är Europas största honungsproducent, 33 500 ton, med nästan 2,5 miljoner samhällen och över 23 000 biodlare. Ca 20 % har mer än 150 samhällen. Vanligaste raser är mellifera och saharensis med mellifera i norr och saharensis i syd. Harry Owens från ön Isle of Man berättade att det finns ca 400 bisamhällen på ön och de har inte varroa. Det finns ca 130 biodlare. Det är sedan 1987 förbjudet att föra in bin. Klimatet har gjort att övervägande antalet bin är av melliferatyp.

Balser Fried från Schweiz presenterade resultat från ett projekt som Martina Siller drivit. Det visade jämförelse mellan morfologiska egenskaper, bland annat vingmätningar och DNA. Enligt dessa mätningar var det inte 100% överensstämmelse men en god korrelation. Vi inom Nordbiprojektet kan fortsätta att mäta som vi tidigare gjort.

Jonathan Getty från Irland berättade om sina erfarenheter av Apideor som parningskassetter. Han var mycket nöjd med dem. Han ansåg att det gick bra att använda de små utbyggda ramarna flera år. För att veta status i kassetten använde han färgade nålar. En gul när cellen sattes in, en grön när drottningen var utkrupen och en vit när drottningen var parad. Han hade även ett skötselkort under locket där datum för celltillsättning, kläckning och äggläggning var antecknade. För att få säkrare tillsättning lät han drottningen gå kvar i 2-3 veckor efter hon börjat lägga ägg.

Andrzej Oleksa från Polen visade att drottningar i ett område med flera raser blev parade med övervägande antal drönare av den egna rasen. Han ansåg också att vingmätningar var ett bra verktyg för att selektera fram rasenhet på mellifera.

Ingvar Arvidsson presenterade status för vårt projekt och Björn Dahle visade att Norge tänker satsa på ett projekt liknande vårt. – *Per Thunman*

SOMMARÄVENTYR I DALSLAND OCH PÅ LURÖ

När man står på tröskeln till en ny avelssäsong så känns det som en utmaning och ett äventyr som väntar. Hur kommer det att se ut när det är dags att sammanfatta sommarens verksamhet? Kommer man att vara nöjd och räkna in året som ytterligare steg framåt i vår viktiga verksamhet, eller måste man konstatera att problem, hinder och misstag gjorde året till ett förlorat år?

Det började bra

Början var en kontrast till 2013. Då var samhällena svaga, våren sen och det såg bekymmersamt ut. Nu kom våren tidigt och samhällena var ovanligt starka. Dessutom hade 72 av mina 73 invintrade samhällen överlevt. Vilken smakstart! Även om vädret var blandat, så kunde drottningodlingen starta cirka 1 juni.

Jag hade fler drottningbeställningar än någonsin tidigare. Från Tyskland hade jag beställningar på 170 drottningar och det var klart att jag behövde hjälp att få fram minst 350 äggläggande drottningar. Jag tog tidigt kontakt med Arne Andersson i Vretstorp och Håkan Rönnberg i Linköping. Båda lovade ställa upp. Dessutom hade jag en drottningodlingskurs på gång, som skulle kunna ge lite stöd också.

Full fart men bekymmer

Drottningodlingen kom igång som planerat och i veckan före midsommar satte vi ut 173 drottningar på Lurö. 5 drönarsamhällen var på plats. Inte exakt de som jag planerat eftersom jag hos dessa Bön2-systrar fann lite kalkyngel. Det ska inte finnas kalkyngel hos drönarsamhällena, därför valde jag 5 samhällen av 4 olika linjer som var helt kalkyngelfria.

Tiden från 1 juni till midsommar hade vi ett extremt bra hallondrag. Rätt temperatur, sol riklig hallonblomning. Skattlådorna fylldes snabbt, men just till midsommar slog vädret om och det blev 14-15 grader. Hur kommer parningen att gå. Inga drottningar och inga drönare flyger ut i så kyligt väder. Det blev dock några eftermiddagar med lite högre temperatur, så när vi en vecka senare kom ut till Lurö igen med en ny omgång drottningar så var parningsresultatet ganska bra – ca 70 procent.

Rekordmånga drottningar

Verksamheten rullade på och förutom från Arne, Håkan och mig kom det drottningar från ett tiotal odlare. Resultatet slutade på rekord för parningsstationen. 730 drottningar kom ut och över 500 blev äggläggande. När det såg ut att vara glest med drönare i samhällena i slutet av juli tog vi ut ytterligare en drönaravläggare. Räknar man på förbrukningen av drönare med 20 drönare gånger 500 drottningar så handlar det om 10 000 drönare.

Välkomna till Lurö

En inte oväsentlig verksamhet på Lurö är besöken av biodlarföreningar. Denna sommar var det 3 föreningar med ett 15-tal deltagare varje gång. Det var Åmåls, Nacka och Kristinehamns biodlarföreningar, som fick en fin vandring över ön och fick njuta av en intressant flora,

bekanta sig med kulturminnen och efter 3 km vandring komma till dukat lunchbord och därefter komma i närkontakt med nordiska bin, såsom nordiska bin är när de är nordiska och inte några mörka hybrider, som man kallar nordiska. Oavsett vilken ras de har själva, måste de erkänna att så här fina bin har vi inte hemma.

Parningsverksamheten på Lurö avslutas alltid traditionsenligt med en avslutningsfest. I år var det dessutom 30 år sedan Gunnar Johansson och Rolf Nordström startade verksamheten. Utan deras initiativ är det tveksamt om det hade blivit något Projekt NordBi. Rolf som hunnit bli 89 år var med förra sommaren och träffade Marita Delvert och SBR-styrelsen. Nu skulle han vara med och fira jubileet den 31 augusti. När jag ringde honom visade det sig, att han dagen innan varit i högform och träffat ”sin” partiledare, Göran Hägglund, men sedan plötsligt blivit sjuk och hamnat på sjukhus. Två dagar senare somnade han in. Vi minns Rolf, en härlig kämpe och entusiast för det nordiska biet.

Överskott på samhällen

Drottningodlingen tar hårt på bisamhällena. Det går åt mycket bin till parningskuporna, men i år var samhällena ovanligt starka, så det räckte både till dessa och till ca 20 avläggare. Några har jag sålt till nybörjare, andra kommer jag att sälja till våren. Det blev 90 invintrade samhällen i höst och det är onödigt många för mig. Honungsskörden blev den största jag fått, trots att ljungraget uteblev nästan helt. Juli var för torr och när regnet kom i augusti var det för sent.

Följande avelsdrottningar har använts i år:

Noris IA12146	5 5 3 4 4	
Stavershult IA13187	5 4 3 4 4	
Stavershult IA12304	5 5 3 3 5	1,7/-2,2 92 %
Sikås IA11253	5 5 3 4 5	1,50/-3,7 92 %
Bjurholm IA13204	5 5 3 4 5	1,7/-4,9 96 %
Krokvåg IA12299	5 5 3 2 5	1,56/-4,4 96 %
Bön2 IA12305	5 5 3 4 5	
Bön2 HR14xx	(Odlad efter en dotter till HR1314, som Håkan gett högt betyg)	
Värmdö IA13190	5 5 3 4 4	1,44/-2,5 96 %
Bygdeträsk IA13192	5 5 3 4 5	1,59/-4,1 88 %

Nytt material

Jag är angelägen att odla från ett så brett material som möjligt. Dessutom få in nya gener via drönarna på Lurö. Jag har i år fått in följande material:

Fjellbacka. Per Ruth levererade 2 drottningar till Väderöarna. Den ena, oklart vilken, flyttades till Ann-Charlott Berntsson i Fjällbacka, som bedömde denna som en superdrottning. 2 mindre omgångar parades på Lurö, varav jag tog hand om en drottning.

2 st Hjoggböle från Sven Carlsson, Från Håkan Rönn-

DEN BRUNE BIA I NORGE

– SITUATIONSRAPPORT 2014

Med bakgrunn i den kritiske situasjonen for den brune bia i Norge tok Norges Birøkerlag initiativ til å opprette et raselag for den brune bia. Norsk brunbielag ble stiftet 30 november 2013 på Birøktens hus på Kløfta. Tilstede på møtet var 17 birøktere fra 9 forskjellige fylker, og så langt er det registrert over 30 birøktere som ønsker å være medlem i raselaget. Norsk brunbielag er fristilt fra Norges Birøkerlag, men vil få støtte fra Norges Birøkerlag i form av undertegnede innsats i å få gjennomført prosjekter.

Norsk brunebilag

Styret i Norsk brunbielag består av Tor Erik Rødsdalen (leder), Lars Kirkerud (sekretær), Lars Haugberg (kasserer) og Harald Sandbæk. Laget har 36 medlemmer, men håper å kunne trekke til seg flere medlemmer etter hvert som lagets arbeid blir bedre kjent. Norsk brunbielag vil arbeide for å bevare den brune bia i Norge og gjennom avl få fram ei god produksjonsbie som skal være et godt alternativ til andre innførte underarter. Norsk brunbielag ønsker å samarbeide med søsterorganisasjoner i andre land, slik som foreningen Nordbi i Sverige som har gjort en stor innsats for å bevare og forbedre den brune bia i Sverige.

I 2014 har Norsk brunbielag startet kartleggingen av hva vi har igjen av brune bier i Norge og etablere og teste parestasjoner for brune bier. Undertegnede har på vegne av Norsk brunbielag søkt Norges Genressurscenter om driftsmidler (bevilget 25 000 NOK/år) og prosjektmidler for kartleggingsarbeidet og etablering og testing av parestasjoner (bevilget 107 000 NOK). Så langt er det etablert og testet en ny parestasjon i Hedmark og søkt

berg: 2 st Bön2 som han gett högt betyg. 2 st Föllinge som har sitt ursprung hos mig, men som jag tappat. Modern till dessa finns hos Nisse Karlsson i Motala. Dessutom 2 st Ultervik som har sitt ursprung hos Per Ruth.

Från Ingvar Pettersson har jag behållit två andragenerationsdrottningar från linjen Hammerdal.

Tack alla kämpar

När jag räknar samman levererade drottningar och egna tillsättningar hamnat jag på 354 stycken. Förutom till Tyskland och Sverige har drottningar skickats till Norge, Finland, Danmark, Holland, Österrike och Tjeckien. Detta hade inte varit möjligt utan den hjälp jag fått främst av Arne Andersson men också av Håkan Rönnberg och ett tiotal andra drottningodlare. Utan det utmärkta och trevliga samarbetet med familjerna Örnvald på Lurö hade heller inte verksamheten varit möjlig. Tack alla!

Ingvar Arvidsson

om tillatelse til å etablere en parestasjon på en øy i Oslofjorden. Så godt som hele øya er naturreservat og det er ikke sikkert at det gis tillatelse til utplassering av honningbier. Det er gjennomført vingemålinger av 58 bifolk hvorav 19 var akseptable med tanke på cubitalindeks og diskoidalvinkel. Kartleggingsarbeidet og etablering av minst 2 nye parestasjoner vil fortsette i 2015 (resterende bevilgning vil søkes overført til 2015). Undertegnede har også på vegne av Norsk brunbielag søkt Landbruks- og Matdepartement om midler til miljøinformasjonstiltak og fikk bevilget 40 000 NOK til å etablere en hjemmeside for laget. Dette vil gjøre det enklere å nå ut med informasjon til både medlemmer og andre interesserte.

Reinavalsområdet

I Reinavalsområdet for den brune bia i Flekkefjord, Sirdal, Sokndal og Lund kommuner har det vært en vedvarende reduksjon i birøktere og bifolk og det er nå anslagsvis 35 birøktere med ca 800 bifolk. Dette er et område hvor det er stor utflytting av unge folk og etter hvert som de eksisterende birøkterne blir eldre og slutter med bier blir det vanskelig å rekruttere nye birøktere. I 2014 har det for første gang på flere år blitt gjennomført en nybegynnerkurs og man håper at man skal klare å snu den negative utviklingen i antall birøktere og bifolk.

300 dronninger ska i test 2015

Norges Birøkerlag skulle ifølge Avlsplanen starte en ny test av brune dronninger i 2014. Norges Birøkerlag har imidlertid mistet det meste av sitt avlsmateriale, dels på grunn av en hybridiseringsepisode i 2006, og dels på grunn av sanering av mange testbigårder på grunn av påvisning av Europeisk yngelrute i 2010-2013. På grunn av mangel på avlsdronninger og også manglende testkapasitet ble oppstart av testen flyttet til 2015. Det vil i løpet av vinteren arbeides med å rekruttere nye testverter for brune dronninger slik at man kan sende ut ca 300 dronninger på test i 2015. Det langsiktige målet er å teste ca 400 dronninger hvert annet år.

Norges Birøkerlag med undertegnede er en av 15 partnere som deltar i det nye EU finansierte prosjektet SMARTBEES som starter opp i november i år. I dette prosjektet er bl.a. fokus på bevaring av de europeiske underartene av honningbier gjennom aktiv bruk, og det skal etableres test- og demonstrasjonsbigårder for de ulike underartene i Europa. For Nordens del vil dette være den brune bia. I løpet av vinteren vil det skrives kontrakter for drift av 2 bigårder i Norge og 2 bigårder i Sverige. Bigårdene skal være i drift fra sommeren 2015 til høsten 2019. – *Bjørn Dahle.*

SOMMAREN DÅ BINA BÅDE SVALT OCH SAMLADE REKORDSKÖRD

Säsongen 2014 går nog till historien som ett kontrasternas år för biodlarna i Västerbotten. Efter en vinter som skönat de flesta samhällen kom värmen i april och bäddade för en stark vårutveckling. I juni kom bakslaget och på midsommarafton sjönk temperaturen till tre plusgrader ute i Ultervik där ungdrottningarna gick i sina parningskupor och väntade på värmen. Från inlandet rapporterades frost på många håll och många biodlare tvingades stödfodra sina bin. Vi tänkte nog att vi får lägga ännu ett "svagår" till handlingarna men det stundade bättre tider.

Från noll till hundra....

Det kan vara värt att notera att temperaturen i Umeå på juldagen var ungefär densamma som på midsommarnatten, strax över noll, men kring månadsskiftet vände det med besked och vi noterade en av de varmare juli-månaderna i SMHI:s statistik. Starka samhällen, värme och hög luftfuktighet – i juli samverkade dessa tre goda förutsättningar för honungsproduktion. Det formligen exploderade i kuporna sedan både bin och flora gått på sparlåga under en stor del av försommaren. Men det gällde att hänga med – många biodlare, inklusive under-tecknad, var för sent ute med extra skattlådor. I brist på utrymme började mina starkaste samhällen att bygga ut- anpå skattlådorna i utrymmet mellan huven och lådan.

Det var länge sedan mjölkörten, som förut betraktades som en huvuddragväxt i våra trakter, trots riklig blom-

ning, gav något mer än bara pollen men i år flödade nektarn igen från hyggenas och rallarnas rosor. Är det någon som vet vad som styr mjölkörtens nektarbildning? I år satte den i alla fall sin prägel på honungen med sin ljusa färg och milda arom. Vitklövern, med sin värmekrävande nektarproduktion, har sannolikt också starkt bidragit till skörden där bina haft jordbruksmark eller urbana grönytor inom flygavstånd.

Svärmåret.

2014 var också ett år då de flesta biodlare i Västerbotten råkade ut för svärmning eller svärmförsök. Vi skyller gärna på vädret men kanske har vi lite till mans varit för sena med utökningen och blivit tagna på sängen av samhällenas plötsliga bistryrka. Innebörden av begreppet "exponentiell tillväxt" blev uppenbart för många detta år.

För dem som bedriver avelsarbete gäller det att ta vara på de avslöjanden som årsvariationerna blottlägger hos våra bin. I år såg jag nästan inget kalkyngel och alla samhällen fyllde skattlådorna, så i dessa avseenden fanns inte mycket underlag för selektion. Däremot kunde vi glädjas åt möjligheten att selektera för svärmtrogghet. Jag förstår om inte alla biodlare delar denna upprymdhet men som biförelare finns det ju alltid något att glädjas åt varje år. Kanske skulle du börja med biavel –det finns plats för fler i nordbigänget!

Drottningodling och försålda nordbidrottningar från Ultervik och Holmön 2014.										
Avels- drottning	G-värde %	Ursprung	Bedömning					Ägare	Döttrar	Parning
			Sv	Temp	Kf	Sk	Ky			
AL 11901	92	Hammerdal	5	4	3	4	5	AL	AL 149xx-serie	Ulltervik
AL 12935	86	Hammerdal	5	3	3	5	5	PR	PR 14101	Holmön
									Dotterdötter: PR14531	
JW 11918	97	Björholm 18	5	4	3	5	5	PR	PR 14221 - 237	Ulltervik
PR 10901	96	Bygdeträsk	5	5	3	5	5	PR	PR 14111 - 117	Ulltervik
									PR 14241 - 280	Ulltervik
PR 11103	90	Hammerdal	5	5	3	4	5	PR	PR 14271 - 274	Ulltervik
PR 11132	93	Baggön	5	3	3	5	5	PR	PR 14201 - 218	Ulltervik
PR 12313	96	Hammerdal	5	5	3	4	5	PR	PR 14301 - 313	Ulltervik
									ÖX 14101 - 105	Ulltervik
PR 12933	89	LaUG 9308	5	4	3	4	5	PR	PR 14321 - 343	Ulltervik
PR 12934	79	Björholm 87	5	5	3	5	5	PR	PR 14131	Holmön
									Dotterdötter: PR14531	Ulltervik
PR 12952	77	Solberg	5	5	3	4	5	PR	PR 12141	Holmön
SC 12204	100	Hjoggböle	5	5	5	4	5	SC	SC 140xx-serie	Ulltervik
ÅJ 12901	100	Skeduk	-	-	-	-	-	ÅJ	ÅJ 14xxx-serie	Ulltervik

Drottningodlingen.

I år var vi fem drottningodlare som utnyttjade parningsplatsen i Ultervik. Sammanlagt blev 145 drottningar äggläggande vilket motsvarar ett resultat på 73 procent. Fyra döttrar till två mödrar med bra bruksvärden men låga G-värden sattes ut på Holmön i syfte att para med renast möjliga drönarmaterial. Av dessa blev tre äggläggande. Till höger på nästa sida följer en tabell och en kort presentation av årets avelsdrottningar. Tabellen kan förslagsvis användas av drottningköpare som vill ha information om binas bakgrund.

Hilsen fra biavlerne i Grønland

Detta är exklusiv grönländshonung. Säljs för 600:-/kg.!

Vi har haft en rigtig god sommer i Sydgrønland med solskin næsten hver dag, så udbyttet af honning har været godt - ca. 30 kg pr. familie. Vi kom ellers dårligt fra start, idet vi ved en fejl havde fået leveret Apifonda som vinterfoder sidste efterår. Det viste sig hurtigt at bierne ikke kunne indtage foderdejen og vi fik derfor problemer med at indvintre bierne. Det lykkedes dog at smelte dejen og på den måde få bierne til at tage sukkeret. De fik dog

ikke helt nok til at klare vinteren, så vi mistede 7 ud af vores 17 familier. I løbet af sommeren fik jeg lavet tre aflæggerfamilier og fanget en sværm, så jeg fik antallet af familier op på 14. Familierne er nu indvintret og har i år fået apiinvert (flydende sukker), som de har taget uden problemer. Vi tror, at problemet med vinterfodring med Apifonda er, at temperaturen her i Sydgrønland er lav allerede omkring 1. september. Derved bliver foderdejen stiv og bierne får problemer med at indtage sukkeret. Det er ikke noget problem i Danmark, hvor lufttemperaturen i september er meget højere. Et andet problem, som jeg bemærkede i foråret var, at nogen af bierne ikke havde kunnet flyve ud og tømme sig efter vinteren. Enkelte af familierne havde tømt sig inde i stadet, og er muligvis døde af den grund. Jeg tror, at det skyldes meget sne i foråret med høje snedriver. Jeg har forsøgt at løse problemet ved at hæve bistaderne og sætte en ekstra palle under staderne. Nu står de højere over terræn, og bliver så forhåbentlig ikke dækket af sne så længe som før. Salget af honning går fint som altid. Vi sælger mest til turisbutikker og restauranter i Grønland. I år er vi tilmed begyndt at sælge til Brugsen, der er en af landets store supermarkedskæder. De fleste kunder forudbestiller, og lageret var solgt allerede i september måned.

På længere sigt planlægger vi at øge antallet af bier her i Narsarsuaq, så vi kan komme i gang med at levere bifamilier til andre dele af Grønland. Det er en stor opgave, men der er interesse for biavl i Grønland, og kommunerne er også interesserede i at støtte vores forehavende. Vi ved ikke hvad fremtiden bringer, men med lidt held vil Grønland engang blive et biavlerland på linje med Sverige og Danmark. Tiden må vise det. – Ole Guldager, Narsarsuaq.

AL 11901: Dotter till KD 0831 och parad i Vindeln.

AL 12935: Dotter till föregående. Våldigt stark utveckling och bra dragbin. Något vassa.

JW 11918: Användes även 2013. Se NB-Aktuellt nr 2 2013.

PR 10901: Användes även 2013. Se NB-Aktuellt nr 2 2013.

PR 11103: Användes även 2013. Se NB-Aktuellt nr 2 2013.

PR 11132: Användes även 2013. Se NB-Aktuellt nr 2 2013.

PR 12313: Trevliga bin med mycket rastypiska drag. Inga svärmförsök.

PR 12933: Drottningen resultat av stilla byte. Trevliga bin med läsoarv.

PR 12934: Ett gränsfall i fråga om rasrenhet men med fina rastypiska egenskaper.

PR 12962: Ett försök att rädda Solbergbina i vårt län men tyvärr överlevde inga avkomor.

SC 12204: Dotter till SC10234 100% parad Holmön. Fromt samhälle och trevliga att jobba med oavsett väder och drag. Är inte riktigt i topp i bigården när det gäller skörden men är ändå klart godkända. Tog in 50 kg i år. Döttrar 62 st.

ÅJ 12901: Dotter till TN 10202 (G=85%) efter stilla byte. Parad i Taveljö och blev en 100-procentare. – Per Ruth.

BIODLINGEN I FINLAND 2014

Under många år då jag skrivit den här artikeln har jag påstått att biåret varit ovanligt. Än en gång har vi upplevt en bisommar som vi aldrig upplevt tidigare. Vädret var antingen för varmt, för kallt eller för regnigt. Bina är dock så utvecklade och så anpassningsbara att de lyckades samla in en tillfredsställande honungsskörd.

Hösten 2013 gav en bra start åt 2014

2013 hade sen vår och bina fick en dålig start, ändå blev året i huvudsak ganska bra. Vinterförlusterna hade varit stora och många samhällen var svaga eller sjuka. Men den soliga och varma sommaren gjorde att samhällena utvecklades och blev starka. Honungssköörden blev måttlig, men i slutet av säsongen var samhällena birika och i gott skick inför vintern.

Minimala vinterförluster

Vintern 2014 var ovanligt mild i Finland och skidåkarna hade stora svårigheter att hitta någon snö att åka på. Temperaturen uppskattades dock av bina. Hela landets vinterförluster stannade vid 7 procent. Så låga vinter-

förluster har vi inte haft på nio år. Skillnaden mellan olika biodlare var givetvis stora. Ganska många klarade sig helt utan förluster medan andra förlorade hälften av sina samhällen. Den viktigaste orsaken till vinterförlusterna är varroa och virusinfektioner. Oxalsyrabehandling anser jag vara den viktigaste bekämpningsåtgärden för en framgångsrik biodling. Det är väldigt viktigt att den lyckas. Trots all rådgivning brister många biodlare i behandlingsteknik och att välja tidpunkt. Samhällena måste vara helt yngelfria när behandlingen görs.

Stora temperaturvariationer på sommaren

När vintern nästan uteblev fick vi en mycket tidig vår. Samhällena var birika efter vintern och rensade sig tidigt. Sälgbloomingen och blomningen av andra videarter, tussilago och maskros var mycket riklig. De hade tillgång till mycket pollen och nektar, så samhällena utvecklades utmärkt. I det läget började man fundera på rekordskörd. Men när midsommaren kom blev vädret kallt och regnigt. Nu inträffade en svärminingsvåg som vi inte var beredda på. Även samhällena som hade

Aimo visar sina bin för en fransk besökare.

En bild från matmässan i Åbo.

både mat och utrymme bestämde sig för att dela på sig. Småningom förändrades vädret och det blev uppehåll och hett. Under den här perioden var det ganska många veckor med nästan 30 grader, vilket är för mycket för god nektarproduktion. Ändå hämtade bina in en otrolig mängd med honung. Variationen mellan olika delar av landet var ganska stora, men totalt fick vi en tillfredsställande honungsskörd. I den sydvästra delen av landet brukar vi också få en del lövhonung. Den kommer in i slutet av augusti och i början av september. Hittills har hösten varit varm och solig och samhällena är i huvudsak birika och välmatade.

Inga problem i drottningodlingen

Förutsättningarna för drottningodling var utmärkta i början av juni. Jag hade fått 5 nya avelsdrottningar av Ingvar Arvidsson förra året, så jag hade ett nytt fint avelsmaterial att starta med. Drottningodlingen och parningen lyckades i sin helhet utan bekymmer. Det enda problemet var svärmningen i de starka samhällena. Jag delade de flesta av de starka samhällena i god tid men lämnade kvar några för att ha för att fylla parningskassetterna med unga bin. Ganska många hann dock med att svärma några dagar innan jag skulle hämta bin från dem. I alla fall har många samhällen fått nordiska drottningar och jag har även bytt en stor del av mina äldre hybridiserade drottningar. Tillsättningarna har gått utan

problem. Vi har också sett förekomsten av stilla skifte. Lassi Kauko uppmärksammade mig på ett fall där det gick 3 stycken unga drottningar. Detta är ju binas naturliga sätt att byta ut gamla drottningar efter svärmsperiodens slut.

Föreningsarbete

Här i Egentliga Finland sker nu en positiv utveckling med klart ökat intresse för biodling. Antalet nybörjare var minskande under många år, vilket märktes i de nybörjarkurser som vår biodlarförening anordnar varje år. För några år sedan hade vi 5-6 elever i nybörjarkursen. För fyra år sedan började antalet anmälningar plötsligt att öka. Först hade vi trettio elever sedan fyrtio och nu den senaste vintern stod åttio intresserade nybörjare och knackade på dörren. Det var alldeles för många men det var omöjligt att avvisa någon. Antalet medlemmar i föreningen växer samtidigt kraftigt. Ganska många av dessa nybörjare är intresserade av lantraser, vilket också innefattar våra mörka bin. En gång i månaden har vi klubbkväll där vi kan ha 40-50 deltagare. I början av oktober deltar vi också i Åbo bok- och matmässa, där vi har tillgång till en monter på 45 m². Där arbetar ett trettio-tal frivilliga biodlare under tre dagar. Där finns det också en observationskupa full med mörka bin. – *Aimo Nurminen*

UTVECKLINGEN FORTSÄTTER HELA TIDEN – DET FINNS INGET SLUT!

Jag vill tro att den gångna säsongen blev en framgång för alla nordbiodlarna i vårt land. Solen lyste över oss och värmen höll i sig på ett sätt som känns ovanligt för våra breddgrader. Detta medförde säkert att vi hann med mer än vad vi oftast gör, och det är ju bra. Oftast brukar ju tiden inte räcka till. Får jag avslöja en liten hemlighet? Tiden kommer aldrig att räcka till. Varför inte? Jo, därför att det vi gör blir aldrig ”färdigt”. Sådan tur att vi har roligt under tiden!

Drömmen om det rasrena Nordiska biet

Vi arbetar med att bevara det Nordiska biet. Vi har en plan som vi vill förverkliga. Vi drömmer om den tid då allt vi strävar efter ska bli verklighet. Lyckas vi bara med våra åtgärder så blir det så. Visst vore detta något att hoppas på.

Men livet på vår lilla planet är under ständig omvälvning. Utvecklingen går bara åt ett håll, nämligen ”framåt”, och den upphör faktiskt aldrig. Ett tillstånd till synes präglad av perfektion och fullständig anpassning är bara tillfälligt och måste snart bytas mot någonting annat eftersom omständigheterna kräver detta. Och det inträffar i större eller mindre utsträckning, och med jämna eller ojämna mellanrum, hela tiden. Vilken är vår plats i allt detta?

Ett anpassat perspektiv

Vi lever här och nu, och det måste bli vår utgångspunkt. Det som varit kan vi inte påverka, framtiden är det enda vi kan göra någonting åt. Biologisk och genetisk mångfald är en ödesfråga, och vi kommer inte att ge oss utan strid. Våra fiender är mäktiga, men alla meddelanden om att motståndet ska upphöra måste betraktas som falska. Glöm aldrig det!

I ett kortare perspektiv har vi rådighet över tingens ordning, men vi måste planera och genomföra rätt åtgärder i rätt ordning för att utfallet ska bli det vi eftersträvar. Det kommer också, förhoppningsvis, andra nordbiodlare efter oss. Vi måste ge dem minst lika goda möjligheter att förvalta arvet som vi själva har just nu. Inte minst av detta skäl är de val vi träffar mycket viktiga.

Rasrenhet och Genetisk mångfald

Som jag förutskickade i vårens nummer av Nord-Bi-Aktuellt vill jag i detta nummer reda ut hur den samlade arvsmassan av de nordiska binas population i Sverige ska förbättras och vidmakthållas, år från år.

Då kommer rasrenhet och genetisk mångfald i fokus och principerna för hur dessa tillstånd uppnås borde inte ha kunnat undgå någon, se min artikel i vårnumret. Rasrenhet till 100% är det eftersträvarsvärda, men kan stå i motsättning till kravet på genetisk mångfald.

Anledningen till ett så strikt rastänkande kan förklaras utifrån rationella ståndpunkter. Den överenskommelse vi nu har, att 80% rasrenhet är tillräckligt för våra avelsdjur, är en kompromiss. En 80%-are kommer, när vi odlar på henne, bara att ge fyra rasrena ungdrottningar av fem möjliga. Det motsvarar, föga överraskande, ett bortfall på 20%, vilket i de flesta verksamheter skulle betraktas som helt oacceptabelt. Det är inte heller säkert att vi, direkt, kan identifiera det felande djuret. Vi lever alltså med ett risktagande av inte helt obetydlig omfattning när så många drottningar som var femte kan vara kontaminerad. Om vår gräns vore satt till 90% skulle bortfallet, och även risktagandet, bara bli hälften så stort (10%). Begrunda detta.

I ärlighetens namn måste jag upplysa om att vår förening, när vi enades om våra vingmätningar och de värden som kunde betraktas som godtagbara, valde försiktighetens väg. Professor Ruttner, välkänd föregångsman inom allt som handlar om honungsbiets många raser, satte cubitalindexvärdet till högst 1,9 när det gäller *Apis mellifera mellifera*. Föreningen NordBi valde 1,7, vilket ju ger en liten marginal till vår favör. Ovanstående 80%-gräns ska ses i detta sken.

Antalet bisamhällen är också en mycket väsentlig faktor i sammanhanget, och av det skälet kan vi tvingas acceptera ett visst bortfall av ovanstående art. Stora populationer bevarar ju inte bara genetiskt material av större omfattning än små populationer gör, utan de är dessutom mycket mer okänsliga för yttre störningar och missöden av olika slag. Oavsett om vi befinner oss i ett skede som kräver kompromisser eller inte, så måste vi alla hjälpas åt att åstadkomma det oundgängliga; nordiska bin som är så rasrena som möjligt, och en så stor bipopulation som det bara går, och då talar jag om alla ”rasrena” nordiska bisamhällen i vårt land.

Det verktyg som bara kommer att bli alltmer viktigt i denna process är de, mer eller mindre fristående, klustren av nordbiodlare i vårt land. Det är dessa som ska göra jobbet!

Så börjar man...

I min artikel om Grundardrottningar presenterade jag ett utarbetat koncept för hur ett nordbikluster påbörjar sin verksamhet som ett nyttiga kugghjul i vårt avelsmaskineri. Konceptet rymmer inga märkvärdigheter utan baseras på det absolut nödvändiga: Renrasiga avelsdjur paras med renrasiga avelsdjur, urval genomförs, och samma process genomförs om igen, allt under iakttagande av den genetiska mångfalden. Det specifika med den artikeln var att man kunde påbörja sin avelsverksamhet med en enda drottning, under förutsättning att hon var parad med många sinsemellan obesläktade drönare. Bisamhällena i sig (av vilket ursprung som helst) måste man skaffa själv. Grundardrottningen står för de nya generna.

En mycket viktig beståndsdel av hanteringen inbegriper att man hittar en plats där renparning går att genomföra. Utan en sådan plats är tyvärr allt annat förgäves. Men dessa platser finns! Se till att hitta dem bara!

Man bör också vara medveten om skillnaden mellan renparningsområde där populationens samhällen deltar i en friparning för optimal genetisk spridning, och en parningsstation där strängt utvalda djur paras för specifika ändamål, till exempel Hygieniskt beteende, VSH, eller kanske till och med rasrenhet. Den utvalda egenskapen ska sedan implementeras i minipopulationen. Egenskapen som på detta vis blir föremål för vårt intresse kan skifta under årens lopp. Så måste vi arbeta.

...och sedan fortsätter man

När vi väl har etablerat en fungerande minipopulation så krävs ett kontinuerligt underhåll. Årliga vingmätningar förvissar oss om att ingen inblandning av oönskat genetiskt material har skett. Att mäta alla samhällen i en minipopulation som kanske uppgår till flera hundra kan bli en stor uppgift för biodlarna i ett kluster. Medlemmarna i klustret får lov att enas om hur rasrenheten i populationen bäst bör säkras. Förslagsvis kan den bättre halvan mätas rutinmässigt och övriga endast vid misstanke om kontaminering. Andra lösningar kanske finns, det viktiga är att det fungerar.

Den genetiska mångfalden

För att genetisk mångfald ska kunna skapas och upprätthållas krävs ett minimiantal bisamhällen som ingår i den "effektiva populationen". Den effektiva populationen är de bin som faktiskt för sina gener vidare. Ett tillräckligt stort antal kan vi uppnå bara om vi byter material sinsemellan. Ett sådant utbyte får bara ske om det föregås av vingmätningar. Alla förstår att vingmätningar är något som allt

måste börja och sluta med. Kontakta nordbiodlare kunniga i detta hantverk för att fastslå status på ert material. Jag hoppas på en artikel om just detta i kommande nummer av NordBi-Aktuellt. Det finns andra än jag som lämpligen skriver om den saken. Vingmätare: saluför er!

Specifika avelsmål...

Så länge den genetiska mångfalden är tillgodosedd finns i allt väsentligt inga gränser för vad som kan åstadkommas vad avser bruksegenskaper. Det står varje kluster mer eller mindre fritt att själva välja inriktning på denna del av aveln. Som jag förut antytt bör nordbiodlare i de delar av landet som är invaderat av varroakvalstret inte försumma att aktivt välja de djur som bäst motstår denna parasit. Se mina tidigare artiklar om hur detta urval kan genomföras.

Vad man uppnår genom parning på en parningsstation ska sedan spridas i den minipopulation som medlemmarna i klustret håller tillsammans, och genom utbytet med andra kluster spridas i vårt land. God samlarförmåga, som i sin tur är ett utslag av andra fördelaktiga egenskaper, kan alltid kännas aktuellt. Kom bara ihåg att extremt bra samlarförmåga ofta innebär att svagheter utvecklas i något annat avseende, då den genetiska bredden kommit i skymundan. Den fällan har många, i övrigt omdömesgilla biodlare, kommit att befinna sig i.

...och allmänna

Inom vår minipopulation sker naturligtvis årligen ett urval till förmån även för andra egenskaper som vi som biodlare uppskattar, ja rentav kräver av våra bin. Godmodighet, hårdighet, sparsamhet, vårstyrka i rätt tid och motståndskraft mot olika typer av sjukdomar är exempel på sådant som vi kontinuerligt arbetar för att förbättra. Detta betraktar jag som självklart. Nivån för var och en av dessa egenskaper kan successivt höjas i vår minipopulation.

Fler kluster måste ta steget

Jag vill uppmana alla nordbikluster till att ta steget till att bli producenter av avelsmaterial, med allt vad det innebär. Först när så sker kommer vi att kunna skörda de verkligt stora framgångarna och uppnå precis det som vi alltid har strävat efter; att på allvar Bevara, Utveckla och Sprida det nordiska biet. Drömmen om det rasrena nordiska biet i vårt land kan bli en sanndröm, men bara om vi metodiskt arbetar tillsammans! – *Per Idestrom*

per.idestrom@nordbi.nu

NERA FRÅN SICAMMKONFERENSEN I LLANGOLLEN I WALES

Vi har sedan starten i Norge 1995 träffats nästan regelbundet vartannat år. Det har varit mycket givande möten med föreläsningar av hög kvalitet och inte minst möten med härliga engagerade människor. Varje ny konferens har gett tillfällen att åter träffa gamla vänner och samtidigt etablera nya kontakter. Förutom konferensdagarna har alltid tillfällen getts till utflykter i landet för att både studera biodlingen och att bese olika sevärdheter. Konferensen i Wales var lite speciell genom att den var gemensam för BIBBA (den engelska nordbiföreningen) och Sicamm. Antalet föreläsare var 44 stycken och många hade mer än en föreläsning. Så många föreläsningar kan ingen hinna med och de var parallelllagda med tre samtidiga. Det gällde då att prioritera vilken man trodde var mest intressant.

Här ett axplock av föreläsare och mycket kort om vad deras föreläsning handlade om plockat från deras abstract.

Andrew Abrahams har tidigare varit presenterad här i NBA. Han lever från ostronodling och biodling med 60 samhällen. Han har efter lång kamp fått sin ö Colonsay i Hebriderna fridlyst för det inhemska biet. Det finns ingen varroa på ön och vetenskapen är mycket intresserad av forskning på dessa bin. Redan på 400-talet förde irländska munkar bin till Colonsay. 1910, när trakékvalster slog ut en stor del av den brittiska bipopulationen, var Colonsay förskonat. Mer än hälften av de blomväxter som finns på de Brittiska öarna återfinns på Colonsay.

Balser Fried, Schweiz:

Tredje generationen biodlare i familjen. Först efter kriget kom de första carnica-bina till hans trakt. Det dröjde inte länge förrän problem med aggressiva korsningsbin dök upp. Fram till 1995 var mellifera dominerande, men obegränsade drottningodlingsresurser i grannländerna gjorde att carnica-drottningar vällde in över gränserna. Balser har varit ordförande i Swiss Mellifera Bee Friends Association, som har en omfattande och framgångsrik verksamhet.

A. Rustem Ilyasov, Ryssland:

I Ryssland finns omkring 500 000 melliferasamhällen huvudsakligen i två regioner: Bashkortostan och Permskii Krai. En hel del av dessa samhällen hålls i ihåliga trädstammar. Från denna Uralpopulation skulle melliferabin kunna användas för att restaurera populationer i kris i norra och västra Eurasien.

Micheal Mac Giolla Coda, Irland:

En fantastisk kämpe för melliferabiet i Irland. Byggde sin första kupa 1956. Bildade Galtee Bee Breeding Group (i en dalgång i sydvästra Irland) och bildade senare Native Irish Honey Bee Society. Han driver tillsammans med familjen Galtee Honey Farm med 150 samhällen och producerar 300 drottningar. De är på god väg att få hela Irland till ett melliferaområde. Vilken genpool!!! På konferensen hade hans son Eoghan två föredrag dels om deras system för drottningbedömning, dels om en möjlig strategi för att bevara melliferabiet i Europa. EU klassar honungsbiet som ett husdjur som ska kunna handlas över gränserna. Endast för att förhindra sjukdomsspridning får restriktioner införas. Dock gav EU Danmark rätten att skydda Läsöbiet och Slovenien har tillåtits skydda sitt carnica-biet och Italien sitt ligustica-biet. Eoghan menar att det finns goda möjligheter att enligt EU-lagstiftning skapa skyddade områden för melliferabiet. Regeringar i de berörda länderna bör upplysas om detta. Dottern Aoife berättade om vilken roll Native Irish Honey Bee Association spelar för att nå målet för att hela Irland ska bli ett renparningsområde för melliferabiet.

Andrzej Oleksa, Polen:

Han bedriver forskning på olika insekter, inte bara honungsbin. Han har även vistats i Uppsala för att forska. Andrzej har undersökt i vilken grad hybridisering sker när det förekommer två olika biraser i ett område. Hans undersökning gällde mellifera och carnica. Det visade sig att drottningar från melliferasamhällen i huvudsak hade parat sig med melliferadrönare, medan carnica-drottningar hade parat sig lika mycket med drönare från båda raserna. Han berättade också att resultaten från DNA-analyser och från vingmätningar överensstämde mycket väl.

Harry Owens, Isle of Man:

Sedan 1987 finns ett förbud att införa bin till ön. De bedriver en avel för att steg för steg selektera bort inslag från främmande biraser som hade tagits till ön före 1987. Ön ligger i Irländska sjön och är 37,5 miles lång och 12 miles bred. 1 mile = 1609,35 m.

Robert Paxton, Halleuniversitetet, Tyskland:

Robert var en av de mest inspirerande föreläsarna på konferensen. Det ena av hans föredrag handlade om vad vi vet och inte vet om bidrottningars parning. Honungsbin, även av olika arter, har samma parningsfe-

romon. Därför attraheras drönare av såväl olika raser som olika arter av brunstande drottningar. I t ex Indien, där det finns olika arter a honungsbin, flyger drottningarna på helt olika tider. En olöst gåta är hur drottningen kan bevara sperman i sin spermateca i flera år, när vi vid inseminering inte kan hålla sperman fertil mer än i möjligen 2 veckor. Drottningen tar ju in endast en del av den sperma drönaren avger vid varje parning. I början ligger den delvis skiktad medan den efterhand blandas allt mer.

Lucja Skonieczna, Polen:

I Polen bedrivs avel på 4 olika linjer: Augustowska, Kampinowska, Polnocna och Asta. Endast 2 av dessa har skyddade områden: Augustowska och Kampinowska. Augustowskaområdet består av 11000 hektar i nordöstra Polen och Kampinowska ett 40 x 20 km stort område nordväst om Warszawa. Lucja inseminerar över 2000 drottningar varje sommar.

Romée van der Zee, Nederländerna:

Romée forskar på orsakerna till de omfattande biförluster, som drabbat många länder under senare år. Hon är också inblandad i forskning och skydd av melliferabiet som finns på ön Texel. Dessa bin har inte drabbats av vinterförluster. Hon är också intresserad av att finna någon mer ö att introducera texelbina på. Kanske det går att finna en sådan ö i Sverige?

Dorian Pritchard, England:

Dorian har varit Sicamms andra president sedan Josef Starks bortgång. Nu tyckte han det var dags att avgå, vilket han annonserade redan för två år sedan. Tyvärr kunde inte mötet välja någon ny president, utan Per Thunman får fungera som sådan tills vidare, då han är vald som vice. Dorian hade 2 föredrag. Han pekade bland annat på att det är sommartemperaturen, som är avgörande för de olika birasernas anpassning i högre grad än vintertemperaturen. Julitemperaturen i Europa, mellan 15 och 20 grader, sammanfaller nästan helt med melliferabiets utbredning. Här är ingen annan biras bättre lämpad. Han menar också att melliferabiet har en naturlig motståndskraft mot varroakvalstret. Han har egen erfarenhet genom att han inte behövt behandla sina samhällen sedan 2002. En sammanställning och poängsättning av 5 birasers 23 olika egenskaper gjord av Hubert Guerriat presenterade Dorian i ett av föredragen. I den sammanfattande poängbedömningen fick mellifera 2,96 poäng, carnica 2,20, buckfast 1,86, ligustica 1,70 och caucasica 1,26. Detta var bara ett axplock av intressanta föredrag. Nästa sicammkonferens blir troligen i Belgien och Finland har lovat att stå som värd 2018. Välkomna!

Sammanställning IA.

Penny och Dorian Pritchard på Sicamm-konferensen i Wales.

VERKSAMHETEN I GUSTAVSBERG 2014

Reflektion 1

När jag läser Specialutgåvan 2014 av Bitidningen under rubriken "Kartläggning av honungsbiets arvs massa" kan jag inte undgå att förvånas när det står citat: Resultaten visar en överraskande hög grad av genetiska mångfald. Men verkligheten är ju den att Sveriges biodlare i mer än 150 år hänsynslöst och utan eftertanke blandat nästan samtliga geografiska raser av det Europeiska honungsbiet och i det närmaste utrotat det lokala Mörka europeiska biet. Resultatet av denna gengrogg måste väl självklart leda till ett hybridiserat bi med "överraskande hög grad av genetisk mångfald" och ett faktum som Projektet försökt kämpa emot sedan starten 1990.

I insekternas och våra bins liv är inte "mantrat" mångfald styrande utan det är snarare specialisering som gäller. Honungsbiet som i miljontals år utvecklats i symbios med blommorna har utvecklats till grupper av individer av den population som finns inom ett visst område vid en viss tid. Våra haplotyper eller linjer på mödernet fick vi ju mtDNA-identifierade av Bo Vest Pedersen och Anette Jensen vid Köpenhamns universitet redan 1995 och jag hade önskat att forskargruppen i Uppsala istället hade kartlagt de enskilda biraserna i Sverige och hjälpt oss i vårt praktiska avelsarbete.

Jag ställer gärna upp med material då jag nu har två linjer Värmdö 1980 och Hamnerdal 1991 som till 100 % uppfyller de morfologiska gränsvärden som Alpatov 1948, Götze 1964 och Ruttner 2005 fastställt i sina analyser.

Reflektion 2

Intresset för biodling ökar markant i vårt land och närmar sig nu 1970-talets Grönåvågen nivåer. Kursverksamheten växer enormt runt om i landet och särskilt glädjande är nog att andelen unga kvinnliga biodlare ökar så påtagligt. Men hur många kursledare tror ni lyfter fram det nordiska biets positiva egenskaper och rekommenderar eleverna att gå in för vårt ursprungliga bi. Ingvar Arvidsson med Lurö parningsstation och Västerbottengruppen kring Per Ruth och Sven Carlsson kämpar på men vad vet vi egentligen om hur avelsmaterialet är bland alla övriga medlemmar.

Min bigård

Min bigård med sina max 14 samhällen kan mest liknas vid ett försöksprojekt där all avel sker med inseminering och selektion med hjälp av vingmätningar. Jag är också övertygad om att jag inte är ensam om att varje år prova nya rön som verkar vettiga och försöka komma underfund med denna fantastiskt intressanta insekt som blivit en så viktig del i min livsstil. Man vaknar upp varje vår när bina gör sin rensningsflykt och blir trött varje höst när man diskar honungskärl och burkar upp honungen.

Det är nu 8 år sedan jag först upptäckte varroakvalster

hos mina bin och startade bekämpningen men tyvärr har kvalstermängden inte minskat i mina samhällen, M=180 kvalster/kupa, men det är stora skillnader mellan kuporna och det finns ju uppgifter om att det existerar samhällen som kan rensa ut kvalstren. Än så länge tror jag dock att skillnaden snarare beror på kvalsterhonornas fertilitet och bisamhällets inre miljöförutsättningar. Jag miste under vintern två samhällen av fjorton invintrade men det var inte kvalstermängden som orsakade förlusten utan snarare misslyckade försök att invinträ på för små avläggare.

I vårt närområde har vi i år hittat fyra samhälle som under tre års tid behandlats på höstarna med oxalysresublimering (90 % effekt enligt flera källor) men som i år hade så mycket vingskadade bin att de måste avlivas för att inte flygbina skulle sprida smittade kvalster vidare. Det är ju ett virus som förorsakar symptomen på bina och trots att nya rön visar att det bara är ett fåtal av kvalstren som är biologiska bärare av viruset så visar det aktuella fallen antingen på ren otur eller att oxalysresublimering måste ske vid fler tillfällen för att vara effektivast. Jag har hitintills aldrig sett något bi med förkrympta vingar i mina kupor.

I år hann jag tyvärr inte med någon inseminering men jag sände istället ned en grupp OP drottningar till Lurö för parning vilka nu är tillsatta.

Vingmätningar

Utgångsmaterialet för vårt och andra rasgruppers selektionsarbete måste vara ett renrasigt material. Tyvärr är det omöjligt att göra detta visuellt eftersom de flesta bisamhällena består av mer eller mindre hybridiserade blandningar av i stort sett alla våra olika raser. Tyvärr är det också så att det behövs bara en drönare som med sina 6 miljoner spermier kan förstöra en drottningens alla avkommor under hennes livslängd och det är därför absolut nödvändigt att varje drönare på en renparningsplats kommer från en mor vars båda föräldrar kommer från 100 % rena samhällen. Ska vi arbeta seriöst och planmässigt måste vi därför veta vad vi gör. Alla har läst om framstegen i DNA analyser men problemet för oss är att biodlingen inte är något prioriterat område och förmodligen även långt fram i tiden. Den enda metod som vi kan använda i vårt praktiska avelsarbete är därför Vinganalyser även om de bara till 76 % överensstämmer med de dyra DNA analyserna.

Vi är några stycken i projektet som sysslar med detta och själv har jag startat mätningarna 1991 och jag kan vittna om att vi ännu inte har nått målet för ett rent rastypiskt nordbi i alla avseenden. Jag skulle önska att alla som odlar våra drottningar lär sig den metoden.

I år har jag för projektets räkning analyserat 54 biprover från 4 odlare och kan rapportera att det syns ett ljus i tunneln. Lycka till! – Ingvar Pettersson.

Hilsen fra biavlerne i Grønland

Detta är exklusiv grönländshonung. Säljs för 600:-/kg.!

Vi har haft en rigtig god sommer i Sydgrønland med solskin næsten hver dag, så udbyttet af honning har været godt - ca. 30 kg pr. familie. Vi kom ellers dårligt fra start, idet vi ved en fejl havde fået leveret Apifonda som vinterfoder sidste efterår. Det viste sig hurtigt at bierne ikke kunne indtage foderdejen og vi fik derfor problemer med at indvintre bierne. Det lykkedes dog at smelte dejen og på den måde få bierne til at tage sukkeret. De fik dog

ikke helt nok til at klare vinteren, så vi mistede 7 ud af vores 17 familier. I løbet af sommeren fik jeg lavet tre aflæggerfamilier og fanget en sværm, så jeg fik antallet af familier op på 14. Familierne er nu indvintret og har i år fået apiinvert (flydende sukker), som de har taget uden problemer. Vi tror, at problemet med vinterfodring med Apifonda er, at temperaturen her i Sydgrønland er lav allerede omkring 1. september. Derved bliver foderdejen stiv og bierne får problemer med at indtage sukkeret. Det er ikke noget problem i Danmark, hvor lufttemperaturen i september er meget højere. Et andet problem, som jeg bemærkede i foråret var, at nogen af bierne ikke havde kunnet flyve ud og tømme sig efter vinteren. Enkelte af familierne havde tømt sig inde i stadet, og er muligvis døde af den grund. Jeg tror, at det skyldes meget sne i foråret med høje snedriver. Jeg har forsøgt at løse problemet ved at hæve bistaderne og sætte en ekstra palle under staderne. Nu står de højere over terræn, og bliver så forhåbentlig ikke dækket af sne så længe som før. Salget af honning går fint som altid. Vi sælger mest til turisbutikker og restauranter i Grønland. I år er vi tilmed begyndt at sælge til Brugsen, der er en af landets store supermarkedskæder. De fleste kunder forudbestiller, og lageret var solgt allerede i september måned.

På længere sigt planlægger vi at øge antallet af bier her i Narsarsuaq, så vi kan komme i gang med at levere bifamilier til andre dele af Grønland. Det er en stor opgave, men der er interesse for biavl i Grønland, og kommunerne er også interesserede i at støtte vores forehavende. Vi ved ikke hvad fremtiden bringer, men med lidt held vil Grønland engang blive et biavlerland på linje med Sverige og Danmark. Tiden må vise det. – Ole Guldager, Narsarsuaq.

AL 11901: Dotter till KD 0831 och parad i Vindeln.

AL 12935: Dotter till föregående. Vældigt stark utveckling och bra dragbin. Något vassa.

JW 11918: Användes även 2013. Se NB-Aktuellt nr 2 2013.

PR 10901: Användes även 2013. Se NB-Aktuellt nr 2 2013.

PR 11103: Användes även 2013. Se NB-Aktuellt nr 2 2013.

PR 11132: Användes även 2013. Se NB-Aktuellt nr 2 2013.

PR 12313: Trevliga bin med mycket rastypiska drag. Inga svärmförsök.

PR 12933: Drottningen resultat av stilla byte. Trevliga bin med läsoarv.

PR 12934: Ett gränsfall i fråga om rasrenhet men med fina rastypiska egenskaper.

PR 12962: Ett försök att rädda Solbergbina i vårt län men tyvärr överlevde inga avkomor.

SC 12204: Dotter till SC10234 100% parad Holmön. Fromt samhälle och trevliga att jobba med oavsett väder och drag. Är inte riktigt i topp i bigården när det gäller skörden men är ändå klart godkända. Tog in 50 kg i år. Döttrar 62 st.

ÅJ 12901: Dotter till TN 10202 (G=85%) efter stilla byte. Parad i Taveljö och blev en 100-procentare. – Per Ruth.

